

PRZESTĘPSTWO ZNISZCZENIA LUB USZKODZENIA ZABYTKU

Katarzyna Lenczowska-Soboń

PRZESTĘPSTWO ZNISZCZENIA LUB USZKODZENIA ZABYTKU

Katarzyna Lenczowska-Soboń

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

SERIA **MONOGRAFIE**

Stan prawny na 1 stycznia 2022 r.

Recenzent

Prof. dr hab. Ewa Gruza

Wydawca

Izabella Małecka

Redaktor prowadzący

Livia Śpiewak

Opracowanie redakcyjne

ERGO Katarzyna Rybczyńska

Projekt okładek serii

Wojtek Janikowski, Przemek Dębowski

prawolubni[♥]

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

Szanujemy prawo i własność

Więcej na www.legalnakultura.pl

Polska Izba Książki

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2022

ISBN 978-83-8246-847-2

ISSN 1897-4392

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.

Dział Praw Autorskich

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. 728 313 462

e-mail: PL-ksiazki@wolterskluwer.com

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	9

Wstęp	13

Rozdział 1

Geneza i rozwój historyczny regulacji dotyczących

ochrony karnej zabytków	23

1.1. Zagadnienia ogólne	23

1.2. Ochrona zabytków w okresie rozbiorowym	24

1.2.1. Przepisy prawne odnoszące się do ochrony prawnej zabytków w okresie rozbiorowym	26

1.2.2. Instytucje administracyjne i społeczne	45

1.3. Dekret Rady Regencyjnej z 1918 r.	50

1.4. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 1928 r. ...	57

1.5. Okres powojenny do uchwalenia ustawy z 1962 r.	70

1.6. Ustawa z 1962 r.	75

1.7. Ochrona zabytków kościelnych	85

Rozdział 2

Pojęcie zabytku	95

2.1. Zagadnienia ogólne	95

2.2. Pojęcie zabytku w rozumieniu słownikowym	96

2.3. Prawnomiędzynarodowe ujęcie pojęcia zabytku	98

2.4. Pojęcie zabytku w prawie Unii Europejskiej	107

2.5. Konstytucyjne pojęcie ochrony dziedzictwa narodowego	111

2.6. Ustawowa definicja zabytku w prawie polskim	116

2.6.1. Historyczny rozwój pojęcia zabytku w polskim ustawodawstwie	117
2.6.2. Pojęcie zabytku w aktualnie obowiązującym ustawie	118
2.6.3. Wpis do rejestru	134
2.6.4. Gminna ewidencja zabytków	138
2.7. Normatywne konotacje pojęcia zabytku	139
2.8. Zabytek a dobro kultury	142
2.9. Zabytek a dzieło sztuki	153

Rozdział 3

Ustawowe znamiona czynu w typie podstawowym	157
3.1. Zagadnienia ogólne	157
3.2. Przedmiot ochrony	162
3.3. Strona przedmiotowa	164
3.3.1. Przedmiot czynności wykonawczej	164
3.3.2. Określenie czynności sprawczej i skutku	170
3.4. Podmiot czynu zabronionego	183
3.5. Strona podmiotowa	188

Rozdział 4

Inne przestępstwa dotyczące zniszczenia zabytku	191
4.1. Zagadnienia ogólne	191
4.2. Przestępstwo kwalifikowane z uwagi na art. 294 § 2 k.k.	192
4.3. Przestępstwa skierowane przeciwko dobrom kultury z rozdziału XVI k.k.	205
4.4. Przestępstwo z art. 52 u.n.z.a.	210

Rozdział 5

Zbieg przepisów ustawy karnej i zbieg przestępstw	214
5.1. Zagadnienia ogólne	214
5.2. Zbieg art. 108 u.o.z. z art. 288 k.k.	216
5.3. Zbieg art. 108 u.o.z. z art. 278 k.k.	220
5.4. Zbieg art. 108 u.o.z. z art. 294 k.k.	221
5.5. Zbieg art. 108 u.o.z. z przepisami kodeksu karnego innymi niż art. 288 i 294	223

5.6. Zbieg art. 108 u.o.z. z innymi przestępstwami i wykroczeniami z ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami	226
5.7. Zbieg art. 108 u.o.z. z art. 91a pr. bud.	233

Rozdział 6

Wymiar kary	235
6.1. Zagadnienia ogólne	235
6.2. Ustawowy i sądowy wymiar kary	235
6.3. Nawiązka	247
6.4. Obowiązek naprawienia szkody	262
6.5. Nadzwyczajne złagodzenie kary	271
6.6. Charakter chuligański czynu	272

Rozdział 7

Praktyka stosowania przepisów – wyniki przeprowadzonych badań	277
7.1. Zagadnienia ogólne	277
7.2. Analiza badanych postępowań	278
7.3. Odmowa wszczęcia postępowania	290
7.4. Inicjowanie postępowania przygotowawczego	300
7.5. Umorzenie postępowania przygotowawczego	303
7.6. Akt oskarżenia	315
7.7. Zakończenie postępowań sądowych	325
7.7.1. Uniewinnienie	325
7.7.2. Umorzenie postępowania na etapie postępowania sądowego	327
7.7.3. Warunkowe umorzenie postępowania	328
7.7.4. Wyroki skazujące	330
7.8. Badania spraw – z podziałem na rodzaj zabytków	339
7.8.1. Zniszczenie zabytku nieruchomego	341
7.8.2. Drzewa	346
7.8.3. Zabytki archeologiczne	352
7.8.4. Zabytki ruchome	360
7.9. Graffiti	362
7.10. Opinia biegłego	366
7.11. Pokrzywdzony	370

7.12. Stany faktyczne	375
7.12.1. Sprawy zakończone odmową	375
7.12.2. Postępowania zakończone umorzeniem	383
7.12.3. Postępowania zakończone aktem oskarżenia ...	395
Zakończenie	403
Bibliografia	413
Orzecznictwo	435
Wykaz tabel i wykresów	441
Wykaz badanych spraw	444

WSTĘP

Ochrona prawna dziedzictwa kulturowego powinna być jednym z najistotniejszych obszarów w działalności państwa. Polska jest krajem ciężko doświadczonym przez historię. Okres rozbiorów, powstań, dwie wojny światowe przyczyniły się do znacznego zubożenia dziedzictwa kulturowego. Wiele obiektów zostało utraconych bądź zniszczonych bezpowrotnie.

Ochrona dziedzictwa kulturowego to nie tylko regulacje administracyjne czy cywilne, ale także regulacje karne. Dlatego, począwszy od 1918 r., kiedy powstają pierwsze unormowania związane z ochroną zabytków, towarzyszą im również przepisy karne. Początkowo są to czyny zabronione traktowane jako wykroczenia, a od 1962 r. jako przestępstwa.

Rok 1918 to data wydania dekretu Rady Regencyjnej o opiece nad zabytkami sztuki i kultury, stanowiącego pierwszą kompleksową regulację związaną z ochroną zabytków; jest to także pierwsza regulacja zawierająca przepisy karne. Dekret w art. 34 przewidywał, że w przypadku zniszczenia zabytku lub zmniejszenia jego wartości, sprawca poniesie odpowiedzialność za wykroczenie. Kolejnym aktem prawnym było, obowiązujące do czasów powojennych, rozporządzenie Prezydenta RP z 1928 r. o opiece nad zabytkami. Rozporządzenie przewidywało odpowiedzialność karną za zniszczenie lub uszkodzenie zabytku. Wydany cztery lata później kodeks karny nie przewidywał odrębnych przepisów odnoszących się do ochrony zabytków. W 1962 r. wydano nową ustawę o ochronie dóbr kultury, która z uwagi m.in. na zmiany ustrojowe i ideologiczne przyjęła odmienny

przedmiot ochrony prawnej – a mianowicie dobro kultury. Dobro kultury było pojęciem szerszym niż dotychczas definiowany zabytek, jednak w zakresie odpowiedzialności karnej – przedmiotem ochrony prawnokarnej nadal pozostawał zabytek.

Ustawodawca, wprowadzając w 1997 r. kodeks karny, uchylił art. 73 u.o.d.k., dotyczący odpowiedzialności karnej za zniszczenia zabytku. Zniszczenie lub uszkodzenie zabytku mogło być rozpatrywane jedynie przez pryzmat ogólnego przepisu dotyczącego zniszczenia mienia, a mianowicie art. 288 k.k. Stan ten trwał do roku 2003, kiedy to ustawodawca ponownie powrócił do penalizacji czynu zniszczenia lub uszkodzenia zabytku.

Chociaż już ponad 100 lat temu uznano, że skuteczna ochrona zabytków musi się wiązać również z zagrożeniem sankcjami karnymi, to, jak pokazuje rzeczywistość, nie jest ona wystarczająca. Wiele zabytków ulega nadal uszkodzeniu lub zniszczeniu. Prowadzone postępowania często nie kończą się wykryciem sprawcy przestępstwa. W sprawach, w których sprawca został ustalony i skierowano akt oskarżenia, wymierzano kary w dolnych granicach zagrożenia.

Pomimo zmian w przepisach prawnych prowadzących do zaostrzenia odpowiedzialności karnej, ochrona zabytków na gruncie prawa karnego nadal jest niewystarczająca. Często w przypadku właścicieli lub użytkowników zabytku dochodzi do paradoksu, że bardziej „opłacalne” jest jego zniszczenie niż ratowanie. Wynika to z różnych przyczyn, nie tylko tych związanych z niedoskonałością przepisów prawnych, ale także z małą wrażliwością, prowadzącej do bagatelizowania tego rodzaju przestępczości. Tezą niniejszej publikacji jest ustalenie, czy karnoprawna ochrona udzielana zabytkom w zakresie ich integralności i nienaruszalności jest skutecznym środkiem prawnym służącym zachowaniu szeroko rozumianych dóbr kultury dla przyszłych pokoleń. Pochylenie się nad powyższym zagadnieniem związane jest z niedostatecznym systemem ochrony prawnokarnej zabytków i koniecznością zbadania przyczyn tego zjawiska.

Praca koncentruje się na pytaniu: dlaczego ochrona karna zabytków – ich integralność i nienaruszalność – nie jest w pełni zadowalająca, pomimo że od 1962 r. czyn ten stanowi przestępstwo, a od 2017 r. jest zagrożony dosyć wysoką karą, bo aż do 8 lat pozbawienia wolności.

Obecna literatura prawnicza omawia zagadnienia związane z ochroną zabytków przed zniszczeniem lub uszkodzeniem, jednak nie zawiera kompleksowego opracowania dotyczącego relacji przepisów karnych z ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami do innych przepisów, w tym przepisów kodeksu karnego, ustawy o ochronie przyrody, ustawy – Prawo budowlane i innych aktów prawnych w obliczu nowych rodzajów przestępczości.

W zakresie badania przestępstw dotyczących zniszczenia lub uszkodzenia zabytku dorobek doktryny jest dość duży. W kontekście prezentowanej pracy warto przypomnieć studium oparte na badaniach aktowych opracowane przez M. Budyn-Kulik i M. Kulika *Zniszczenie lub uszkodzenie zabytku. Analiza dogmatyczna i praktyka ścigania* obejmujące analizę przestępstw dotyczących zniszczenia lub uszkodzenia zabytku za rok 2013. Kolejnymi pozycjami, na które należy zwrócić uwagę, są powstała w 2019 r. książka M. Trzcinińskiego, B. Gadeckiego, O. Jakubowskiego, K. Zeidlera *Praktyczne aspekty zwalczania przestępczości przeciwko dziedzictwu kulturowemu*, oparta na analizie wybranych postępowań karnych z tego zakresu, a także pozycja R. Krawczyka *Niszczenie zabytków nieruchomych w Polsce: problematyka prawna, kryminologiczna i kryminalistyczna* wydana w 2017 r. Brakuje natomiast monografii przedstawiającej funkcjonowanie tych przepisów na podstawie prowadzonych postępowań karnych, w której badaniom poddaje się postępowania w określonym wycinku czasowym, obejmujące konkretny obszar kraju.

Należy również wspomnieć o kwerendzie przeprowadzonej przez Prokuraturę Krajową, gdzie analizie poddano sprawy zakończone w okresie od 1.01.2017 r. do 20.07.2018 r., dotyczące przestępstw przeciwko zabytkom, prowadzonych z zawiadomienia Generalnego

Rozdział 1

GENEZA I ROZWÓJ HISTORYCZNY REGULACJI DOTYCZĄCYCH OCHRONY KARNEJ ZABYTKÓW

1.1. Zagadnienia ogólne

Przedmiotem analizy w niniejszym rozdziale są zagadnienia związane z historią kształtowania regulacji karnych dotyczących czynu zabronionego w postaci zniszczenia lub uszkodzenia zabytku. Oprócz historii kształtowania tej odpowiedzialności, przedstawiony zostanie historyczny rozwój instytucji państwowych i społecznych mających wpływ na tworzenie przepisów karnych. Zostaną omówione najważniejsze etapy związane z uchwalaniem i obowiązywaniem przepisów będących przedmiotem niniejszego opracowania.

Wstępem do omawianych zagadnień będzie prezentacja najważniejszych uregulowań prawnych związanych z szeroko pojętą ochroną prawną rzeczy przed zniszczeniem lub uszkodzeniem obowiązujących na ziemiach polskich w okresie rozbiorów – omówione zostaną najważniejsze przepisy, które obowiązywały na terenie Austrii, Prus i Rosji. Ochrona karna zabytków miała bowiem swoje źródło i wyewoluowała z przepisów państw zaborczych dotyczących ochrony karnej przewidzianej dla rzeczy, dlatego, aby przedstawić ten proces, należy na wstępie zaprezentować te zagadnienia.

W dalszej kolejności przedstawione zostaną również instytucje państwowe i społeczne, których działalność w okresie rozbiorów stała się

po odzyskaniu niepodległości punktem wyjścia do tworzenia pierwszych przepisów karnych dotyczących ochrony zabytków.

Szczególną uwagę zwrócono na regulacje odnoszące się do zniszczenia lub uszkodzenia zabytku w związku z prowadzonymi pracami remontowymi, przede wszystkim z niewykonaniem lub nienależytym wykonaniem obowiązków nałożonych normami prawnymi na właścicieli bądź posiadaczy obiektów zabytkowych. Te bowiem zachowania były jedną z przyczyn wprowadzenia obok obowiązków administracyjnych również sankcji karnych, mających za zadanie kształtować postawy społeczne w taki sposób, aby uchwalane przepisy pozwalały chronić zarówno zabytki ruchome, jak i nieruchome przed ich dewastacją.

Pokrótce zostaną również omówione regulacje kodeksów karnych z 1932 r. i 1969 r. Przepisy tych aktów prawnych nie odnosiły się *stricte* do zniszczenia lub uszkodzenia zabytku, jednak znały pojęcia takie, jak „zniszczenie” oraz „uszkodzenie”, zaś doktryna i orzecznictwo pojęcia te analizowały. Wymienione kwestie zostaną w tym rozdziale syntetycznie omówione, zaś w dalszej części pracy będą przedstawione szczegółowo.

Dla zaprezentowania pełnego obrazu rozwoju sytuacji prawnej zabytków konieczne jest również prześledzenie przepisów okresu powojennego do czasu wydania ustawy z 1962 r., a następnie, na bazie tych doświadczeń, przedstawienie obecnych rozwiązań prawnych.

Autorka zdecydowała się również, w celu pokazania w pełni środowiska prawnego związanego z ochroną prawną zabytków przed zniszczeniem lub uszkodzeniem, na krótkie wprowadzenie dotyczące zabytków sakralnych oraz przepisów kościelnych, które również nie tracą z pola uwagi tak ważnej kwestii, jak ochrona zabytków.

1.2. Ochrona zabytków w okresie rozbiorowym

Dawne prawo polskie (przedrozbiorowe) nie znało przepisów dotyczących ochrony zabytków, te kwestie nie pojawiały się w regula-

cjach prawnych, choć znajdujemy postulaty dotyczące konieczności ochrony prawnej takich przedmiotów¹.

W okresie gdy Polska była pod zaborami, problematyka ochrony i opieki nad zabytkami kształtowała się w sposób niejednolity. Na ziemiach dawnej Rzeczypospolitej obowiązywały trzy różne systemy prawne. Zarówno Austria, Rosja, jak i Prusy nie posiadały w okresie zaborów jednolitego ustawodawstwa dotyczącego zabytków. Państwa zaborcze – oprócz tego, że nie miały *stricte* ustawodawstwa dotyczącego ochrony zabytków – nie były też zainteresowane ochroną kultury polskiej i tworzeniem ku temu mechanizmów prawnych. Pewnym wyjątkiem w tym zakresie była Austria, której ustawodawstwo stało się wzorem dla pierwszego polskiego aktu prawnego dotyczącego ochrony zabytków.

Ze względów patriotycznych, przede wszystkim mając na celu zachowanie tożsamości narodowej, Polacy sami podejmowali inicjatywy związane z ochroną zabytków. Były one ukierunkowane głównie na stworzenie systemu pozwalającego na ich inwentaryzację i opis. Powstało kilka organizacji społecznych, których działania były skierowane na opiekę nad zabytkami. Z uwagi na sytuację polityczną Polski podejmowane zabiegi kończyły się jedynie sformułowanymi przez te organizacje postulatami².

¹ Zob. W. Demetrykiewicz, *Konserwatorstwo dla zabytków archeologicznych. Studium ze stanowiska dziejów kultury i nauki porównawczej prawa*, Kraków 1886, s. 8–10; J. Wojciechowski, *Historia powstania i organizacji opieki państwowej nad zabytkami sztuki w Polsce*, OZS 1930–1931/1–4, cz. 1, s. 3–6; A. Sznepik, *Krakowskie Towarzystwo Opieki nad Polskimi Zabytkami Kultury i Sztuki przed I wojną światową – próba działalności ponadrozbiorowej*, „Studia z dziejów Rosji i Europy Środkowo-Wschodniej” 2016/2, s. 9–13; D. Lipska, *Opieka i ochrona dziedzictwa kulturowego na ziemiach Polski*, OZ 2017, dodatek specjalny „Dziedzictwo w Polsce”, s. 41–48.

² B. Rymaszewski, *Polska ochrona zabytków*, Warszawa 2005, s. 22; A. Sznepik, *Krakowskie Towarzystwo...*, s. 9–11; W. Tatarkiewicz, *O założeniu Towarzystwa Opieki nad Zabytkami Przeszłości*, OZ 1958/11, s. 154–157.

1.2.1. Przepisy prawne odnoszące się do ochrony prawnej zabytków w okresie rozbiorowym

W XIX wieku istniały dwa podstawowe kryteria uznania obiektu za zabytek: jego „dawność” oraz uznane wartości artystyczne³. Był to wybór dość ograniczony, uwzględniający przede wszystkim większe dzieła architektury: zamki, pałace, duże kościoły – katedry⁴.

Przepisy karne na ziemiach polskich w okresie zaborów były niejednolite. Do końca doby oświecenia przestępstwa przeciwko mieniu były zawarte w kodeksach: Theresiana⁵, Josephina⁶ (zabór austriacki) i Landrecht⁷ (zabór pruski) oraz w Sobornoje Ułożenije⁸ (zabór rosyjski). Kodeksy te miały charakter niespójny, różnorodny i kazuistyczny⁹.

Przepisy karne¹⁰ *sensu stricto* obowiązujące w tym okresie dziejów Polski nie uwzględniały prawnokarnej ochrony zabytków. Ówczesne normy prawne (we wszystkich trzech zaborach) nie przewidywały szczególnej odpowiedzialności karnej z uwagi na przedmiot czynności wykonawczej, to jest przedmiot, który mógłby posiadać przydatności konstytutywne dla zabytku. Nie oznacza to jednak, że obiekty o takim charakterze były kompletnie pozbawione ochrony. Podstawy tej ochrony należy szukać w przepisach, które dotyczyły rzeczy.

³ J. Zachwatowicz, *O polskiej szkole odbudowy i konserwacji zabytków*, OZ 1981/34, s. 6.

⁴ J. Zachwatowicz, *O polskiej szkole...*, s. 5.

⁵ Wydany w 1768 r. przez cesarzową Marię Teresę, <https://archive.org/details/ConstitutioCriminalisTheresiana-1768> (dostęp: 15.01.2020 r.).

⁶ Wydany w 1787 r. przez cesarza Józefa II, obowiązujący w krajach monarchii habsburskiej, https://archive.org/details/bub_gb_ocdXAAAACAAJ (dostęp: 15.01.2020 r.).

⁷ Obowiązujący od 1794 r., obowiązujący w Prusach, <http://www.koeblergerhard.de/Fontes/ALR1fuerdiepreussischenStaaten1794teil1.htm> (dostęp: 15.01.2020 r.).

⁸ Przyjęty w 1649 r. w Rosji przez Sobór Ziemski, <http://www.hist.msu.ru/ER/Etext/1649.htm> (dostęp: 15.01.2020 r.).

⁹ E. Borkowska-Bagińska, *Historia prawa sądowego*, Warszawa 2006, s. 81; B. Sygit, *Historia prawa kryminalnego*, Warszawa 2007, s. 131.

¹⁰ W. Demetrykiewicz, *Opieka prawna w Austrii dla zabytków sztuki i pomników historycznych. Ze szczególnym uwzględnieniem stosunków galicyjskich*, Kraków 1885, s. 6.

To spowodowało, że pojęcie zabytku nie było definiowane w przepisach karnych, zaś zabytek był traktowany jako rzecz. Badając przepisy dotyczące uszkodzenia lub zniszczenia zabytków w kodyfikacjach obowiązujących w czasach zaborów na ziemiach polskich, należy sięgnąć do przepisów ogólnych odnoszących się do odpowiedzialności karnej za zniszczenie rzeczy lub mienia. Przepięstwo zniszczenia lub uszkodzenia rzeczy było jednym z pierwszych w prawodawstwach karnych¹¹. Nie istniało klasyczne przestęstwo uszkodzenia zabytku, jednak przepisy dotyczące uszkodzenia rzeczy niekiedy zawierały wyliczenia obiektów (najczęściej budynków), które, oceniając przez pryzmat obecnie obowiązujących przepisów, można klasyfikować jako zabytek.

Analizując pod wyżej wskazanym kątem przepisy karne, można stwierdzić, że stosunkowo największą autonomię miały te tereny Rzeczypospolitej, które znalazły się pod panowaniem austriackim i w tym zaborze możemy mówić także o pierwszych regulacjach związanych z ochroną zabytków. Z uwagi na fakt, że przepisy te były fundamentalne dla rozwoju ustawodawstwa związanego z zabytkami, w tym w dalszej kolejności przepisów karnych, warto je przybliżyć.

Na ziemiach zaboru austriackiego powstały pierwsze akty prawne dotyczące zabytków, m.in. Dekret Kancelarii Nadwornej z 28.12.1818 r. ograniczający wywóz poza granice Austrii przedmiotów o charakterze zabytkowym¹². Zakazem objęto „obrazy, posągi, starożytności, zbiory numizmatów i sztychów, rzadkie rękopisy, kodeksy i inkunabuły, a także inne przedmioty sztuki i kultury, których posiadanie przynosiło państwu chwałę i zaszczyt, o ile wszystkie te przedmioty były dziełem niezwykłych już artystów i twórców”¹³. Ten akt prawny wskazywał na dwa ważne komponenty przyjmowanych później definicji zabytku, a mianowicie: grupę przedmiotów,

¹¹ J. Piskorski [w:] *System Prawa Karnego*, t. 9, *Przestępstwa przeciwko mieniu i gospodarstwu*, red. R. Zawłocki, Warszawa 2015, s. 342–346.

¹² Zob. tekst aktu w zbiorze ustaw politycznych t. 46, nr 124, <https://transllegisl.hypotheses.org/uebersicht/oesterreich-28-12-1818> (dostęp: 15.01.2020 r.).

¹³ W. Demetrykiewicz, *Opieka prawna...*, s. 5.

Publikacja omawia problematykę przestępstw naruszenia integralności zabytków oraz zawiera analizę przepisów dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego w polskim porządku prawnym. Zaprezentowano w niej genezę i rozwój historyczny regulacji dotyczących ochrony karnej zabytków oraz przedstawiono pojęcie zabytku (zarówno w oparciu o przepisy prawa międzynarodowego, europejskiego, jak i krajowego), a także opisano poszczególne znamiona przestępstwa jego zniszczenia lub uszkodzenia. Rozważaniom poddano system obowiązujących kar i środków karnych, zbieg przepisów karnych i zbieg przestępstw, problematykę badania akt oraz wymiaru kary.

Książka jest przeznaczona dla prawników i pracowników administracji zawodowo zajmujących się tematyką związaną z ochroną zabytków. Zainteresuje również pracowników naukowych oraz studentów prawa, administracji i historii sztuki.

„Walorów praktycznych monografii upatruję w uporządkowaniu i usystematyzowaniu kwestii definicyjnych, pojęć występujących w obszarze prawnym regulującym te kwestie, wyjaśnieniu zależności pomiędzy przepisami karnymi z ustawy o ochronie zabytków a prawem karnym »kodeksowym«, a także w ukazaniu praktyki prowadzenia postępowań w tym obszarze”.

Prof. dr hab. Ewa Gruza, fragment recenzji

Katarzyna Lenczowska-Soboń – doktor nauk prawnych; prokurator Prokuratury Okręgowej w Lublinie, delegowany do Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury; rzecznik prasowy Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury; członek Zarządu Fundacji Prokuratorów i Pracowników Prokuratury im. Ireny Babińskiej; członek Zespołu Analiz Systemowych w Kancelarii Prezydenta RP; autorka prac z zakresu procedury karnej, prawa medycznego i prawno-karnej ochrony zabytków.

9788382468472 W01P01

ISSN 1897-4392
ISBN 978-83-8246-847-2

9 788382 468472

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA: 801 04 45 45

ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUWER.PL

WWW.PROFINFO.PL

Kup e-book i czytaj
w aplikacji Smarteca

CENA 99 ZŁ (W TYM 5% VAT)